

CDA- en VVD-nota's over immigratie/integratie vergeleken

Chris Huinder, 12 maart 2004

Vlak na elkaar publiceerden de VVD en het CDA nieuwe nota's over het door hen voorgestane immigratie- en integratiebeleid van migranten. Op 21 februari 2004 kwam de Tweede-Kamerfractie van de VVD met de beleidsnotitie *Integratie van niet-westerse migranten in Nederland*. Op 8 maart, internationale vrouwendag, volgde het CDA met de nota *Nederland Integratieland; echte integratie begint bij actief burgerschap*. Deze nota was opgesteld door een door het partijbestuur ingestelde commissie onder leiding van de Rotterdamse wethouder Sjaak Van der Tak. Deze commissie was breed samengesteld en had gesprekken gevoerd met 17 organisaties en instellingen en vier deskundigen, en met een aantal CDA-afdelingen. Dat kan verklaren waarom het CDA-rapport een meer open, minder ideologisch bevangen sfeer ademt en minder eenzijdig is dan het VVD-rapport. Van de andere kant is het CDA-rapport ook minder samenhangend en evenwichtig.

Hier worden de beide nota's vergeleken. Daaruit blijkt dat beide partijen een serie beleidsmaatregelen voorstaan die een grote overlap kennen, zeker op de gebieden van inburgering, onderwijs en de stedelijke sociale leefomgeving. Daarnaast zijn er opmerkelijke verschillen.

Het CDA ziet een belangrijke rol weggelegd voor religie als een waardesysteem dat behulpzaam kan zijn bij de integratie van allochtone burgers. Het blijft ook een groot voorstander van de vrijheid van onderwijs en is dus niet afkerig van islamitische scholen. Ook hanteert het meer dan de VVD een tweezijdige benadering van de integratieproblematiek en pleit het voor nuance in beleid en publiek debat: 'We kunnen en mogen niet kiezen voor gemakkelijke, generaliserende analyses en conclusies. Dat gebeurt in de actuele discussies wel.' Het CDA hanteert ook een langetermijnperspectief: zowel de maatschappij als migranten moeten zich instellen op een veranderende samenleving vanwege economische redenen en vanwege vergrijzing van de bevolking. Nederland heeft baat bij goed opgeleide, jonge migranten en moet dus voor hun integratie voorwaarden scheppen middels goed onderwijs en een toegankelijke arbeidsmarkt.

De VVD-notitie is minder gericht op de nuance. De VVD is meer verplichtend naar migranten; is explicieter voorstander van een 'eenzijdige inpassing' in de Nederlandse samenleving. Deze partij wil extra voorwaarden aan islamitische scholen stellen. Zij wil dat migranten in hun gedrag zich instellen op de gegeven Nederlandse samenleving en de hier heersende waarden en normen. De samenleving zelf mag - zelfbewust en trots op de vrijheid, gelijkheid en welvaart die het kent - die waarden aan migranten overbrengen.

In de bijlage staan de belangrijkste aanbevelingen van de twee partijen op de verschillende beleidsterreinen. Hieronder geven we per beleidsterrein een korte samenvatting en conclusie ten aanzien van verschillen of overeenkomsten. Waar nuttig, wordt de achterliggende gedachtegang daarvoor aangegeven.

1. Algemene benadering van de multiculturele samenleving

Het CDA spreekt van een nieuwe sociale kwestie: 'De harde nieuwe sociale kwestie speelt niet alleen op het gebied van werkloosheid, arbeidsongeschiktheid, onderwijsachterstand en segregatie in woonwijken, maar verdiept zich in de sociaal-culturele integratie waar het gaat dat men geen contact heeft met mensen uit de andere cultuur.'

Volgens het CDA is het van wezenlijk belang dat mensen in vrijheid en verantwoordelijkheid hun eigen identiteit kunnen vormen en die maatschappelijk in eigen instituties tot uitdrukking kunnen brengen. Maatschappelijke instituties en private instellingen moeten die vrijheid van mensen respecteren. Daarnaast moeten mensen voldoende worden toegerust, uitgedaagd en verplicht om in de samenleving verantwoordelijkheid te dragen. De overheid schept daarvoor zoveel mogelijk de randvoorwaarden (bijvoorbeeld scholingsaanbod) en stelt daartoe eisen aan personen en instituties. De overheid draagt de waarden van de democratische rechtsstaat uit, handhaaft de daarvan afgeleide normen en bestraft afwijkend gedrag.

De VVD benadrukt de superioriteit van de westerse samenleving, waar de migrant deel van wil uitmaken, en van de daar vigerende waarde van individuele zelfbeschikking: 'De simpele waarheid is dat vrijheid, gelijkheid en welvaart nergens in de wereld groter zijn dan in het moderne Westen. Dat is precies de reden

dat niet-westerse migranten hierheen komen. Enig gevoel van trots over wat de westerse samenlevingen hebben bereikt, zou daarom meer op zijn plaats zijn dan de zelfhaat die in het multiculturalisme zit.’ Voor de **VVD** is de kern van integratie een volop meedraaiende migrant die werk heeft, belasting betaalt, Nederlands beheerst, stemt bij verkiezingen, zich houdt aan de wet, zijn kinderen naar school stuurt en loyaal aan is de staat waar hij woont. Voor de **VVD** ligt de individuele verantwoordelijkheid voor de integratie bij de migrant.

De **VVD** spreekt van een ‘emancipatieliberalisme’: de individuele zelfbeschikking heeft universele geldigheid. De overheid moet die plicht bij migranten opleggen (zelfbeschikkingsplicht, beschavingsplicht). ‘Fundamenteel correct is dat migranten zich aanpassen aan de westerse grondnorm dat elk individu over zichzelf beschikt.’

2. Kernwaarden en -normen

Ten aanzien van de geformuleerde kernwaarden en –normen is er sprake van een zeer grote overlap tussen de twee partijen. Het zijn waarden en normen die voortvloeien uit de grondwet en de rechtsstaat: vrijheid van het individu, gelijkwaardigheid tussen man en vrouw, de gelijkwaardigheid van man en vrouw, het non-discriminatiebeginsel, de vrijheid van meningsuiting, tolerantie, het geweldsmonopolie van de overheid, persoonlijke verantwoordelijkheid en de onverenigbaarheid van dwang en persoonlijk geloof. Het **CDA** legt meer nadruk op ‘geloofsvrijheid’. De **VVD** stelt meer op de voorgrond dat de maatschappij en de staat voor migranten gegeven grootheden zijn die zij niet fundamenteel ter discussie mogen stellen.

3. Sferen van integratie

Zowel het **CDA** als de **VVD** onderscheiden meerdere terreinen van integratie die leiden tot ‘actief burgerschap’. Beide partijen vinden het nodig dat integratie(beleid) plaatsvindt op:

- Economisch terrein (scholing en werk)
- Sociaal terrein (familie en gezin, vrijwilligerswerk)
- politiek en cultureel terrein (geloof, traditie en cultuur, deelname aan besturen, actief en passief kiesrecht, aanvaarding van in Nederland heersen waarden en normen)

Aan de integratie op deze terreinen gaat een proces van inburgering vooraf. Tijdens dat proces kunnen migranten niet over alle burgerlijke en sociaal-politieke rechten beschikken die burgers met een Nederlands paspoort wel hebben.

De **VVD** legt meer de nadruk op het feit dat migranten actief moeten worden ‘buiten de eigen kring’. Het **CDA** staat minder afkerig tegenover de oprichting van eigen organisaties en instellingen door migranten.

4. Sleutelrol voor het onderwijs

Beide partijen leggen voor het onderwijs een sleutelrol weg. De voorgestelde beleidsmaatregelen om tot een kwalitatief en gemengd onderwijs te komen, overlappen elkaar grotendeels. Maar terwijl het **CDA** de vrijheid van onderwijs verdedigt conform artikel 23 van de Grondwet, is de **VVD** sterker van mening: autochtone en allochtone leerlingen dienen samen naar school te gaan. En terwijl het **CDA** meer de nadruk legt op een goede inrichting (onderwijscurriculum) van het onderwijs, pleit de **VVD** meer voor maatregelen die de ‘menging’ bevorderen. Verandering van de financieringssysteem van scholen moet daartoe een bijdrage leveren. Ook is de **VVD** niet vies van een ‘verlicht paternalisme’ bij de schoolkeuzevrijheid van migrantenouders:

Wanneer ouders bij de schoolkeuze voor hun kinderen, los van praktische overwegingen (zoals de nabijheid van de school), de voorkeur geven aan scholen met groepsgenoten, maken ze in Nederland weliswaar gebruik van de ‘vrijheid van onderwijs’, maar deze ‘vrije keuze’ is soms duidelijk in strijd met het belang van het kind en het algemeen belang. Uit het voorgaande vloeit de volgende vraag voort: kan de migrantenouder die zelf niet geïntegreerd is in Nederland een weloverwogen schoolkeuze maken voor het eigen kind?

De meerderheid van de allochtone ouders beheerst de Nederlandse taal slecht; zij zijn vaak analfabeet of semi-analfabeet. Tevens is de groepsdruk van imams en andere gezaghebbenden in de etnische gemeenschap hoog. Hieruit kan worden afgeleid dat de meerderheid van de allochtone ouders niet beschikt over de nodige kennis en inzichten om het ingewikkelde Nederlandse schoolaanbod het hoofd te bieden. Bovendien hechten veel allochtone ouders zo aan traditie en geloof dat ze bij voorbaat de voorkeur geven aan scholen waar religie en de eigen traditie prioriteit heeft, bijvoorbeeld op scholen waar jongens en meisjes van elkaar worden gescheiden. (p. 10)

Dit verlichte paternalisme strekt zich uit tot de voorschoolse fase: ‘Wanneer op het consultatiebureau bijvoorbeeld geconstateerd wordt dat in het gezin geen Nederlands wordt gesproken, dan moet het consultatiebureau dit melden bij de verantwoordelijke instantie opdat die actie kan ondernemen.’

Ook herhaalt de **VVD** haar afkeer van ‘islamitische scholen’:

Hoewel slechts 4% van de moslimkinderen op islamitische scholen zitten is de opkomst en groei van deze scholen verontrustend te noemen. Islamitische scholen zijn niet alleen per definitie ‘zwarte scholen’ maar bestaan in de regel uit één of hooguit twee etnische groepen. Bovendien zijn er door de AIVD (Algemene Inlichtingen- en VeiligheidsDienst) bij een aantal van deze scholen vraagtekens gezet. In zijn rapport hierover van februari 2002 maakte de inlichtingen- en veiligheidsdienst melding van activiteiten op scholen die voortvloeien uit opvattingen die de kernwaarden van de rechtsstaat expliciet afwijzen. (p. 10)

Om ‘de segregatie’ en ‘de apartheid’ in het onderwijs te bestrijden moeten er nieuw controle-instrumenten voor de overheid komen. ‘Scholen moeten vóór oprichting door een toelatingscommissie doorgelicht worden. Een nieuw op te richten orgaan moet nagaan of de school bij de oprichting aan alle eisen voldoet die in de Wet op het Primair Onderwijs en de kerndoelen zijn neergelegd. Als de school niet aan de eisen voldoet, wordt deze niet goedgekeurd en kan de school niet worden opgericht voordat de geconstateerde tekortkomingen zijn weggenomen. Het keurmerk zal zijn gelding na verloop van vijf jaar verliezen, zodat opnieuw accreditatie dient plaats te vinden.

5. De arbeidsmarkt

Het **CDA** pleit voor afspraken en akkoorden tussen sociale partners, en voor interculturalisatie van instellingen. Het wil een activerend arbeidsmarktbeleid:

Juist nu er sprake is van economische recessie moet een activerend beleid worden gevoerd, waarbij het huidig binnenlands arbeidspotentieel voorop staat... Voor wat betreft de begeleiding naar de arbeidsmarkt kan een gericht regionaal arbeidsmarktbeleid, complementair aan de landelijke afspraken tussen werkgevers en werknemers, doeltreffender werken dan voorheen nog voor mogelijk werd gehouden. De arbeidsmarkt in de eigen omgeving kent zijn eigen karakteristieken en oplossingen. Gericht decentraal beleid is dan ook doeltreffender dan een algemeen centraal beleid. Iedere regio heeft zijn eigen karakteristieken; ieder regio heeft zijn eigen oplossingen. (p. 14)

Verder breekt het **CDA** een lans voor bestrijding en aanpak van discriminatie

Vanwege een meer individualistische benadering van de integratie, waarbij individuen vooral op eigen kracht moeten inburgeren en integreren, heeft de **VVD** geen concrete lijst van aanbevelingen op het terrein van economische integratie. Bij de inburgering van migranten en hun huwelijkspartners stelt de partij wel voorwaarden aan hun participatie in het economische proces.

6. Inburgering, huwelijksmigratie en emancipatie van migrantenvrouwen

Uit de aanbevelingen van de twee partijen blijkt dat in het inburgeringsbeleid expliciet seksespecifieke elementen worden ingebracht om ‘gearrangeerde huwelijken’ uit te bannen en de emancipatie van migrantenvrouwen te bevorderen. Dat leidt tevens tot de mogelijkheid om voorlopige verblijfsvergunningen in te trekken, inburgeringstermijnen te verlengen, een verbod op importbruiden gedurende een zekere periode voor daders van huiselijk geweld en andere strafsancities.

In het inburgeringsprogramma wil het **CDA** meer nadruk op de ‘*connecting values*’ (verbindende waarden) zoals actief burgerschap. Van nieuwkomers wordt niet gevraagd hun eigen wortels te verloothen, maar vanuit die wortels een actieve bijdrage aan onze samenleving te leveren. Op het niet nakomen van de inburgeringsverplichting dienen sancties te staan (intrekken van de verblijfsvergunning). Er geldt een uitzondering voor degenen die op objectieve gronden niet aan deze eisen kunnen voldoen.

Voor toelating tot Nederland in het kader van gezinsvorming en -hereniging worden scherpere eisen gesteld aan alle huwelijkspartners. De **VVD** is het mee veel van deze maatregelen eens.

7. Religie

Zoals we in de inleiding aangaven, heeft het **CDA** nadrukkelijk oog voor het maatschappelijke belang van religie en religieuze organisaties: “Een volwassen integratiebeleid vraagt om een serieuze benadering van de rol van religie”. Religie moet niet naar het privé-domein worden verbannen. Dat is wat de **VVD** notitie uitdraagt door nergens over religie te reppen. De **VVD-notitie** heeft geen aparte aanbevelingen op het terrein van religie. De partij benadrukt wel dat segregatie en achterstand van migranten, mede door een structureel samenvallen van ‘ethniciteit, (islamitische) religie en achterstand’, bevorderd wordt. Het staat negatief tegenover een rol voor de islamitische religie in het publieke domein.

BIJLAGE

CDA: Nederland integratieland

Onderwijs

- Om invulling te geven aan actief burgerschap bepleiten wij een “*Burgerschapsoffensief*”. Te beginnen in de inburgeringsprogramma’s en het voortgezet onderwijs door middel van maatschappelijke stages.
- In het gehele onderwijs dient aandacht besteed te worden aan “burgerschap”, zowel als rode draad in alle lessen als in een aparte module “Burgerschapskunde”.
- Er komt een verplicht leer/werkcontract voor jongeren van 17 tot 23 jaar, die voortijdig de school hebben verlaten.
- Expliciete aandacht aan: de kernwaarden van de Nederlandse samenleving; de rol van religie en levensbeschouwing; ontstaan van de Nederlandse samenleving en cultuur; intercultureel onderwijs
- Emancipatie én voor het voortgezet onderwijs: ‘maatschappelijke stage’.
- Achterstanden moeten worden losgekoppeld van de etnische achtergrond van kinderen en hun ouders en worden gebaseerd op onder meer de sociaal-economische achterstand en de intelligentie van kinderen.
- Om achterstanden terug te dringen dient gericht te worden gewerkt aan aansluiting in de gehele jeugdketen, waarbij voorschoolse en vroegtijdige educatie, kop- en topklassen en schakelklassen vanuit de onderwijskant een cruciale rol spelen.
- Leerlingen met een taalachterstand worden verplicht om via schakelklassen het gewenste instroomniveau te bereiken. De schakelklassen zorgen ervoor dat nieuw in ons land komende leerlingen gericht (via een eigen curriculum en didactiek) achterstanden kunnen inhalen. Hiermee wordt bovendien het regulier onderwijs ontlast.
- Voor moeders worden in hetzelfde gebouw laagdrempelige inburgeringsklassen gecreëerd zodat zij daar gelijktijdig gebruik van kunnen maken.
- Er kan door overheid en maatschappelijke organisaties nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de betekenis van rolmodellen uit de diverse culturen die Nederland rijk is. Met name jongeren kunnen zich daaraan optrekken.

VVD: Beleidsintegratie van niet-westerse migranten in NL

Onderwijs

Leerachterstanden en schooluitval bestrijden door:

- De ontwikkeling van het kind in de gaten te houden van consultatiebureau tot diploma.
- Voor gezinnen met meerdere problemen een gezinscoach in te stellen.
- Voor kinderen uit achterstandsgezinnen peuterscholen met een verbeterde kwaliteit en professionaliteit voor het signaleren en bestrijden van achterstanden in te richten.
- Ouders vanaf het begin meer en desnoods verplicht betrekken bij de scholen, ook door bestaande ouder-kind programma’s te koppelen aan de inburgering van oudkomers.
- De vrijblijvendheid uit het onderwijs te halen. Door spijbelaars en ouders die niet komen opdagen bij ouderavonden aan te pakken. Niemand mag uiteindelijk het onderwijs verlaten zonder diploma.

Gemengde scholen bevorderen door:

- De drempel voor financiering van achterstandsleerlingen weg te nemen.
- De extra financiering bij een maximum percentage achterstandsleerlingen af te bouwen.
- Door de overheid vastgestelde streefcijfers per wijk of regio, afhankelijk van de bevolkingsopbouw, ten aanzien van de samenstelling van de school tot leidraad te maken bij de financiële hulp voor het aantal achterstandsleerlingen.
- Gemengde wijken.

Kennis van de Nederlandse waarden en normen verhogen door:

- Dit een nadrukkelijk onderdeel van het lesprogramma te maken. De inspectie dient hier toezicht op te houden en de minister moet bij overtreding sancties opleggen.
- Een accreditatieorgaan in te stellen die scholen vóór oprichting en daarna periodiek beoordeelt op scherpe criteria gericht op integratie.
- Een oprichtingsverbod of sluiting als sanctie bij het niet voldoen aan (periodieke) accreditatie.

CDA: Nederland integratieland

- Bij aanvang van de schoolperiode dienen ouders en school in een gesprek bindende afspraken te maken om de noodzaak van ouderparticipatie te verzekeren. Scholen dienen dit vast te leggen in schoolgids en werkplan.
- Werkgevers en werknemers maken bindende afspraken om voldoende maatschappelijke stageplaatsen te realiseren.
- Onderwijsinstellingen moeten worden aangesproken op hun (wettelijke) rol in het kader van leerlingenbegeleiding.
- In het curriculum voor de lerarenopleidingen wordt aandacht besteed aan het ‘communiceren met migrantenouders’. Dit dient ook meegenomen te worden bij de her- en bijscholing van docenten. Kennis en inzicht in verschillende culturen en attitudes, respect en begrip zijn daarvan belang. Scholen besteden hier aandacht aan in hun schoolplan..
- De onderwijsinspectie toetst binnen de Wet op het Onderwijstoezicht of scholen een voldoende bijdrage leveren aan intercultureel onderwijs en sociale cohesie en aan het incorporeren in het onderwijs van de kernwaarden van de rechtsstaat.

Werkgelegenheid

- Er dient gezocht te worden naar een verplichtende manier om mensen die onvoldoende gekwalificeerd zijn voor de arbeidsmarkt zich zodanig te laten scholen dat zij niet op voorhand aangewezen zijn op de bijstand als in het huishouden het inkomen van de partner wegvalt. Daarbij kan gedacht worden aan een korting op de uitkering wanneer bij de intake blijkt dat er gedurende de voorgaande jaren geen serieuze poging is gepleegd om zich tot dit niveau te scholen.
- Indien het niet beschikken over een startkwalificatie leidt tot het niet kunnen voorzien in eigen levensonderhoud is een sanctie (zoals het korten van de uitkering) op zijn plaats, behoudens objectieve uitzonderingsgronden.
- Door regionale akkoorden tussen sociale partners, (provinciale, regionale en lokale) overheden en de Kamers van Koophandel kan actief arbeidsmarktbeleid doeltreffender worden uitgevoerd.
- Sociale partners en besturen van de Kamers van Koophandel verplichten zich om (vertegenwoordigers van) migranten(organisaties) op te nemen in

VVD: Beleidsintegratie van niet-westerse migranten in NL

Werkgelegenheid

Geen aanbevelingen

CDA: Nederland integratieland

hun besturen en organisaties.

- Duale trajecten – de combinatie van inburgering en werk – wordt uitgebreid en in de regionale akkoorden vastgelegd.
- Sociale partners en de overheid maken gezamenlijk afspraken over het uitsluiten van alle vormen van discriminatie en dienen toe te zien middels regionale afspraken op non-discriminatoire wervings- en selectieprocedures.
- Op werkgevers en werknemers mag een dringend appèl worden gedaan om effectief toe te zien op het uitsluiten van alle vormen van discriminatie.
- Er komt een flexibel stelsel van tewerkstellingsvergunningen inclusief een arbeidsmarkttoets.

Inburgering, huwelijksmigratie en emancipatie van migrantenvrouwen

Voor toelating tot Nederland in het kader van gezinsvorming en -hereniging worden scherpere eisen gesteld aan alle huwelijkspartners. Deze eisen hebben betrekking op:

Leeftijd; maximaal benuttend de ruimte binnen de Europese verdragen.

Inkomen (plicht om in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien) 120% van het wettelijk minimumloon. (N.B. Op 5 maart besloot het kabinet de leeftijdsgrens voor de overkomst van huwelijksmigranten naar Nederland en hun partners die al in Nederland wonen, te verhogen naar 21 jaar. Ook de inkomenseis werd verhoogd naar 120% van het minimuminkomen.)

- Basisniveau van inburgering (= kennis Nederlandse taal en samenleving) te beginnen in land van herkomst. (bv. via E-learning of schriftelijk) Hier ligt ook een verantwoordelijkheid voor de partner in Nederland.
- Het kunnen voorzien in adequate zelfstandige huisvesting.
- Naast kennis van de Nederlandse taal bevat de inburgeringscursus dezelfde kernelementen van het onderwijs.
- Het recht op vrije vestiging geldt pas nadat de inburgeringscursus succesvol is afgerond.
- Naturalisatie is pas mogelijk als het inburgeringsprogramma succesvol is doorlopen en afgesloten met een staatsexamen burgerschapsvorming. Naturalisatie gaat gepaard met een ceremonie waarin de kernwaarden van de Nederlandse samenleving tot uitdrukking worden gebracht.

VVD: Beleidsintegratie van niet-westerse migranten in NL

Inburgering, huwelijksmigratie en emancipatie van migrantenvrouwen

- Arbeidsmarktqualificaties onderdeel te laten zijn van inburgering.
- Inburgering verplichten vóór komst naar Nederland voor immigranten en na komst voor vluchtelingen.
- Degene die een partner naar Nederland haalt gedurende tien jaar verantwoordelijk te maken voor het onderhouden van die partner.
- Het zelfstandig recht op verblijf bij immigratie pas na tien jaar te laten ingaan.
- Bij huwelijksmigratie en gezinshereniging voor toegang tot de arbeidsmarkt dezelfde eis als voor arbeidsmigranten in te stellen, namelijk een tewerkstellingsvergunning volgens de criteria in de Wet Arbeid Vreemdelingen.
- (Toegang tot) werk voor vrouwen actief te bevorderen door emancipatie.
- (Culturele) belemmeringen die de ontplooiing van vrouwen als individu in de weg staan, die hen verhinderen te werken en economisch en sociaal te integreren, weg te nemen.
- Cultureel gelegitimeerd (huiselijk) geweld veel strikter en actiever op te sporen en te bestraffen.
- De instelling van één loket voor huiselijk geweld.
- Door bij ontvoeringen als overheid actief te werken aan reddingsoperaties van de ontvoerde vrouwen en het vervolgen en

CDA: Nederland integratieland

- Er dient speciale wetgeving te komen die het mogelijk maakt dat gemeenten specifieke maatregelen kunnen nemen om de gevolgen van concentratie van problemen op gebieden als wonen, onderwijs en werkgelegenheid aan te pakken.
- Migratieaspecten van transnationale huwelijken maken het stellen van zekere eisen gerechtvaardigd, zoals toetredingseisen voor het doen van een beroep op het stelsel van sociale zekerheid en sociale voorzieningen.
- Voor ouders en opvoeders dienen er toegankelijke inburgeringsvoorzieningen te komen, zoals voor- en vroegschoolse educatieprogramma's en inburgeringsprogramma's onder school- en lestijden.
- Sommige gezinnen slagen er niet in hun rol en verantwoordelijkheid waar te maken. Kinderen mogen daarvan niet de dupe worden. Een vroegtijdige signalering is nodig. Daarvoor is een ketenbenadering noodzakelijk van consultatiebureaus, peuterspeelzalen, kinderopvang, gezinscoach en schoolarts.
- De genderspecten moeten veel meer in acht worden genomen. Met werkgevers en werknemers kunnen hierover afspraken worden gemaakt teneinde zoveel mogelijk vrouwen te laten participeren in het arbeidsproces.
- Emancipatie dient in een aparte module in het inburgeringsprogramma te worden opgenomen.
- Het tegengaan van huiselijk geweld verdient een stevige aanpak juist als het gaat om de ondergeschiktheid van de vrouw. Gemeenten dienen het voortouw te nemen om dit geweld te bestrijden.
- Daders van huiselijk geweld mogen voor een periode van 5 jaar geen bruid uit het land van herkomst over laten komen.
- Bij schakelklassen worden voor moeders in hetzelfde gebouw laagdrempelige inburgeringsklassen gerealiseerd zodat zij daar gelijktijdig gebruik van kunnen maken.

Sociale integratie in de stad

- Een juiste balans tussen instroom enerzijds en het vermogen van een samenleving om mensen met achterstandsproblemen te kunnen helpen en begeleiden anderzijds vraagt een selectief vestigingsbeleid.

VVD: Beleidsintegratie van niet-westerse migranten in NL

- bestrafen van de ontvoerders. In internationale verdragen, zoals de associatieakkoorden van de EU, moet hiertoe een clause kunnen worden opgenomen.
- Eerwraakzaken te registreren.
 - Door een controlesysteem in te stellen tegen genitale verminking.
 - Een plechtige ceremonie bij naturalisatie.
 - Integratie als voorwaarde voor naturalisatie te stellen.
 - Uitzonderingen op het verbod op dubbele nationaliteit te beperken.
 - Naturalisatie pas na tien jaar rechtmatig verblijf toe te staan, ook voor partners.
 - Voor allochtonen van de derde generatie geen dubbele nationaliteit toe te staan.

Sociale integratie in de stad

- Differentiatie van het woningaanbod in probleemwijken middels stedelijke vernieuwing.
- Andere delen van de stad en randgemeenten bij te laten dragen, indien nodig, aan het aanbod goedkope woningen.

CDA: Nederland integratieland

- De dialoog tussen mensen kan bevorderd worden als bewoners onderling afspraken maken over een leefbare omgeving te realiseren.
- Verantwoordelijkheid van zelforganisaties en inspraakorganen bevorderen door hen als gesprekspartner te betrekken bij voorbereiding en uitvoering van beleid (mits zij uiteraard voldoen aan de kernwaarden van onze rechtsstaat).
- Door een gedifferentieerd woningaanbod ontstaat een meer evenwichtige samenstelling van wijken en buurten. Dit voorkomt segregatie. Zo nodig wordt de Huisvestingswet daartoe aangepast om de vestiging van nieuwkomers selectief te beperken. Voorts wordt het middels verbeurdverklaring van panden mogelijk om illegale activiteiten tegen te gaan.
- Ter versterking van de pedagogische infrastructuur in de wijk dient het concept *Community school* verder ontwikkeld te worden.
- Sportverenigingen vervullen een stimulerende rol bij opvoeding en integratie. Zij geven kans leiderschapskwaliteiten te ontwikkelen, kinderen leren er omgaan met winnen en verliezen en het accepteren van gezag.
- Illegaliteit is ongewenst en dient effectief bestreden te worden vooral door het tegengaan van uitbuiting van illegalen.
- Om verloedering en gettovorming tegen te gaan moet illegaliteit, maar vooral ook de uitbuiting van illegalen, scherp worden bestreden.

Religie

- Het CDA neemt het initiatief tot het intensiveren van het gesprek over de rol van religie en levensbeschouwing in het publieke domein met migranten en (religieuze) organisaties van de verschillende culturen en nationaliteiten.
- Uitingen van religie behoren tot de maatschappelijke werkelijkheid. Voor de expressie van het persoonlijke geloof moet ruimte zijn. Pas als symbolen en gedrag het vervullen van een openbaar ambt expliciet in de weg gaan staan is er een reden om daaraan beperkingen te stellen. Voorts kan het voor de uitoefening van een beroep het functioneel nodig zijn om geen (zichtbare)

VVD: Beleidsintegratie van niet-westerse migranten in NL

- Gemeenten via het woonruimteverdelingsysteem de mogelijkheid te geven tot differentiatie in probleemwijken.
- De vier grote gemeenten de mogelijkheid te geven om vestigingseisen te stellen voor probleemwijken.
- Het recht op vrije vestiging voor vluchtelingen pas na vijf jaar te laten ingaan.
- Het stimuleren van het eigen woningbezit door verkoop van corporatiewoningen met korting en het verlenen van 'starters leningen'.
- Voorzieningen in de wijk in stand te houden.
- Wijk Ontwikkelings Maatschappijen (WOM's) bij aankoop vrij te stellen van 6% overdrachtsbelasting.
- De vier grote steden experimenteerruimte te geven met speciale fiscale zones om investeringen te stimuleren.
- Een garantiefonds voor niet onroerend goed gebonden investeringen door WOM's.
- Een mogelijkheid voor financiële sanctie te scheppen op verzaken van onderhoud en schoonmaak door huurders.
- Adequate huisvesting als eis voor gezinshereniging of huwelijksmigratie.
- Na twee keer rechtmatige sluiting van een pand de mogelijkheid te geven tot verbeurd verklaren.
- Illegaliteit als grond voor onteigening te stellen.
- Inburgering en economische integratie.
- Geen subsidie te geven aan instellingen die slechts één of enkele etnische groepen vertegenwoordigen.
- Overheidsinformatie slechts in het Nederlands beschikbaar te stellen.

Religie

Geen aanbevelingen

CDA: Nederland integratieland

uiting van het geloof te geven. Maatschappelijke instituties, scholen en andere religieuze organisaties kunnen beperkingen stellen aan het dragen van religieuze kleding.

- Veel maatschappelijke activiteiten worden door religieuze organisaties verricht. De overheid ondersteunt deze organisaties waar zij uit het oogpunt van emancipatie een bijdrage leveren aan de sociale en culturele integratie.
- In het onderwijs dient expliciet aandacht besteed te worden aan de maatschappelijke rol van religie en de kernwaarden van de rechtsstaat.

Bijzondere aanbevelingen van het CDA

Tot slot heeft het **CDA** nog een serie aanbevelingen die niet op een van de bovenstaande aspecten zijn ingedeeld.

- Het integratiebeleid behoort deel uit te maken van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om zodoende de hoeksteen van de binnenlandse aangelegenheden en het grote stedenbeleid vorm te geven. *(N.B. Nu valt het immigratie- en Integratiebeleid onder het ministerie van Justitie (minister Rita Verdonk.)*
- Ook bij de andere overheden wordt een coördinerend wethouder c.q. gedeputeerde voor integratie aangesteld.
- De overheid is verantwoordelijk voor een actieve bestrijding van racisme en discriminatie en stimuleert een streven naar wederzijds respect en vertrouwen.
- De overheid stimuleert en ondersteunt empowermentprogramma's van migrantenorganisaties
- Een goede inburgering is onontbeerlijk voor integratie. Om tijdig in te kunnen spelen op eventuele knelpunten komt er een "migrantenvolgsysteem" vanaf het moment van binnenkomst tot aan de afronding van het inburgeringstraject.